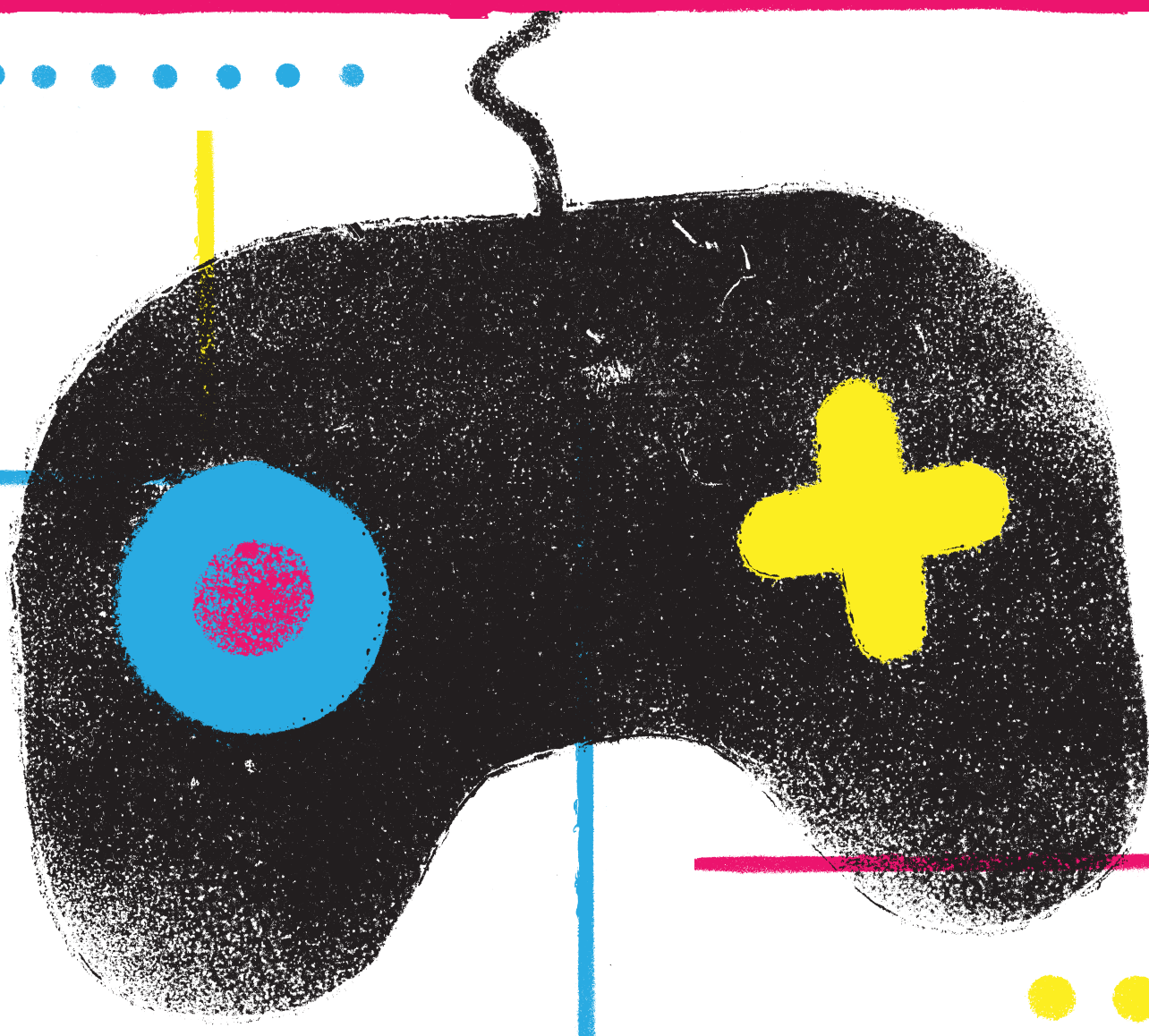

SERRA D'OR

DOSSIER «EL VIDEOJOC A CATALUNYA: CREATIVITAT + COMUNITAT»
EVA COMAS, DAVID JAUMANDREU, ANNA GUXENS, MARC ANGRILL,
JOAN BURDEUS; «MARIONA VALLS I ELS VIDEOJOCs AMB ÀNIMA» EVA COMAS
ENTREVISTA «ORIOL COMAS I COMA» MÀRIUS SERRA
RECORD «JOAN ANTON BENACH» JAUME FABRE, SANTI FONDEVILA
CIÈNCIA «RAMON MARGALEF, EL GRAN CIENTÍFIC CATALÀ» FRANCESC PETERS
CINEMA «BÉLA TARR» ARNAU MARTÍN I CAMARASA

«POST MORTEM» DEL MEU DARRER LLIBRE

Un text de JOANDOMÈNEC ROS

Un col·lega que ha llegit el meu darrer llibre, *Una aventura no totalment imprevisible. La meua visió de la ciència i la cultura* (PAM, 2023), me l'elogia (i li ho agraeixo, alhora que li faig el comentari clàssic: «Ah!, així que vas ser tu qui en va comprar l'exemplar!»). Però hi afegeix una crítica que s'entén: «És ple d'idees pròpies i alienes i de dades ben interessants, de referències a textos no sempre fàcils de trobar, de solucions a problemes de l'ensenyament, la recerca i la cultura; però trobo que podries haver fet, en la cloenda, un resum més entenedor d'allò que escrius.» «Un resum executiu, vaja, oi?», que li dic. «Això mateix!» Però hi torno: «Els resums executius són aquells textos curts que els polítics (o els seus assessors) llegeixen per estalviar-se la lectura d'un informe sencer, potser molt extens. A més del diable, en els detalls hi ha molt sovint la substància d'un text, i perdre-la és una llàstima.»

No el convenço, però. I penso que potser té raó. Més de 300 pàgines de lletra petita per ventura mereixien aquest resum. Com que l'he hagut de fer a cuitacorrents en una entrevista televisiva, el posaré ara aquí, negre sobre blanc, en el que es pot considerar un *post mortem* en el sentit anglosaxó, no pas en el català (aquest és equivalent a autòpsia): «Una avaluació o discussió que té lloc després del final d'alguna cosa» (de *Dictionary.com*). És evident que m'agrada més *post mortem* que resum executiu, pel que he dit més amunt. Som-hi, doncs.

Gairebé mig segle d'experiència docent, de recerca, de gestió, de divulgació de la ciència m'avalen per, si més no, afegir el meu discurs al de tants i tants professionals i experts que, des de fa temps, denuncien les mancances de la nostra societat pel que fa a l'ensenyament, la recerca, la ciència i la cultura. I que veuen, veiem, decebuts, que, malgrat els discursos polítics grandiloqüents i esperançadors de tota mena, les coses no milloren, sinó que empitjoren. A començament del segle XXI, amb tantes andròmines que faciliten la nostra vida, amb la preocupant incògnita de la IA, després d'una pandèmia terrible, sotmesos a un canvi climàtic catastròfic, amb l'amenaça nuclear de nou viva, etc., la ciutadania ha de tenir nocions bàsiques de ciència, per no creure's els negacionistes de tota mena que ens engalipen contínuament. En aquest sentit, *Una aventura no totalment imprevisible* planteja, de manera implícita o explícita, tres grans paradoxes:

1. Catalunya s'havia destacat en el passat per una aproximació a l'ensenyament, a tots els nivells, però bàsicament a primària i secundària, que era creativa, avançada, modèlica per a la resta d'Espanya i d'Europa. Encara ens en sentim orgullosos i cofois, i ho continuen dient. Però a les acaballes del segle XX i en l'inici del XXI ens trobem que les coses han canviat, i molt. Els mestres i professors estan maltractats per l'establishment docent. Els nostres estudiants, en

general i amb totes les excepcions que calgui, quan abandonen l'escola i l'institut, no tenen comprensió lectora, no saben redactar, ni argumentar ni debatre, i tenen una idea del món absolutament esbiaixada. Les xarxes socials, els *influencers*, han substituït els professors i la família, i el futur professional i cívic que els espera és desastrós. El darrer informe PISA ens ho diu ben clar.

2. La recerca a Catalunya és capdavantera a l'Estat i es troba al nivell, en tots els àmbits, dels països europeus, asiàtics i americans més punters. Això es deu a l'esforç, des de fa un parell de dècades, de les administracions catalana, espanyola i europea. Però, sobretot, a l'esforç dels nostres investigadors que, comparats amb els d'aquests països, treballen més, pateixen més restriccions institucionals, no són prou valorats a casa (a diferència del que passa més enllà de les nostres fronteres) i es veuen empesos a deixar la recerca o a emigrar als països on sí que són valorats i els tracten com cal. L'exili dels nostres científics, aquesta sagnia de cervells, és una manera terrible de malbaratar els recursos que s'han emprat per formar-los com a científics i impedeix la plena expansió de la ciència al país.

3. El món de la cultura viu d'esquena a la ciència, no és conscient que la ciència forma part de la cultura i que la ciència és a la base de la cultura. Historiadors, arqueòlegs, crítics d'art i *tutti quanti* són els responsables que coneguem i apreciem la cultura universal (la Cultura, en majúscules). Però tots els àmbits de la ciència, en major o menor mesura, participen de la cultura universal. Des dels químics que esbrinen la composició de les pintures de quadres fins als dendrocronòlegs que ens afinen el moment històric de l'elaboració d'una imatge de fusta, fins als paleoecòlegs que ens descriuen quina és la història i el clima del passat a partir de sediments lacustres o marins, de l'anàlisi d'estalactites o testimonis de gel. Des dels paleontòlegs i antropòlegs que fan reviure els organismes que estudien passant pels experts en lingüística, literatura, malalties, aliments, metalls, etc., que poden treure l'entrellat de tants i tants senyals que per als llecs són inintel·ligibles. La ciència és cultura, i la ciència és al servei de la cultura.

Esperava que al meu col·lega li satisfés aquest resum apressat del llibre, però quan li faig arribar em diu que ara no el pot llegir, que està assaborint les pàgines del llibre sencer dedicades a la cultura...

CAPDEVILA
JOIERS I ARGENTERS
A LA CIUTAT DE BARCELONA

Consell de Cent 320 Tel. 93 216 04 32
www.capdevilajoiers.com